

LBRIS

We know
books

EMANUEL COPILAȘ

BILETUL LA CONTROL

Politici de tineret
în România socialistă

Prefață de
CONSTANTIN SCHIFIRNEȚ

TACT
EDITURA

CUPRINS

PREFAȚĂ / 7
MULȚUMIRI / 15

INTRODUCERE / 17
Metodologie / 24

STUDIUL TINERETULUI ÎN SOCIETĂȚILE OCCIDENTALE:

O INTRODUCERE / 27

Introducere / 27

Subcultura hippy / 36

Subcultura punk / 42

Subcultura heavy metal / 45

Concluzii și perspective: Tineret și subculturi de tineret
din Occident dincolo de Occident / 46

POLITICI DE TINERET ÎN UNIUNEA SOVIETICĂ
ȘI ÎN REGIMURILE SOCIALISTE EST-EUROPENE / 51

Introducere / 51

Politici de tineret în Uniunea Sovietică / 55

Politici de tineret în statele socialiste est-europene / 66

Concluzii / 83

ORGANIZAȚIILE DE TINERET DIN ROMÂNIA SOCIALISTĂ / 85

Introducere / 85

Organizația Pionierilor / 88

Uniunea Tineretului Comunist / 92

Concluzii / 102

POLITICI ECONOMICE / 103

Introducere / 103

Tineretul și politicile de dezvoltare industrială / 111

Anii 1960 / 111

Anii 1970 / 112

Pendulând între anii 1970 și 1980 / 117

Tineretul și politicile de dezvoltare rurală / 120

Anii 1960 / 120

Anii 1970 / 121

Anii 1980 / 124

Anul 2000 ca bornă simbolică a aspirațiilor modernizatoare
ale socialismului românesc / 131

Concluzii / 136

POLITICI SOCIALE / 137

Introducere: Contururile unei sociologii a tineretului
în România socialistă / 137

Politici familiale și de gen / 144

Anii 1970-1980 / 144

Adolescența ca vârstă intermediară între copilărie și tinerețe / 153

Anii 1970-1980 / 153

Politici educaționale / 156

Anii 1960-1970 / 156

Anii 1980 / 163

Politici de reeducare și reintegrare socială / 165

Anii 1960 / 165

Anii 1970-1980 / 167

Politici referitoare la educație fizică și sport / 171

Anii 1960 / 171

Anii 1970 / 173

Anii 1980 / 174

Concluzii / 176

POLITICI CULTURALE / 177

Introducere / 177

Politici artistice / 179

Anii 1970 / 179

Anii 1980 / 180

Subculturi ale tineretului / 184

Anii 1960 / 184

Anii 1970 / 185

Anii 1980 / 192

Politici identitare / 197

Anii 1970-1980 / 197

Politici antireligioase / 202

Anii 1970 / 202

Anii 1980 / 206

Timp liber și divertisment / 210

Anii 1970 / 210

Anii 1980 / 212

Concluzii / 215

TINERETUL ÎN POLITICA INTERNAȚIONALĂ A RSR / 219

Introducere / 219

Tineretul și politica internațională a RSR

față de Uniunea Sovietică și statele socialiste est-europene / 221

Tineretul și politica internațională a RSR față de Occident / 223

Tineretul și politica RSR față de Lumea a Treia / 227

Concluzii / 231

CONCLUZII FINALE / 233

REFERINȚE / 245

CUPRINS

PREFAȚĂ / 7

MULȚUMIRI / 15

INTRODUCERE / 17

Metodologie / 24

STUDIUL TINERETULUI ÎN SOCIETĂȚILE OCCIDENTALE:

O INTRODUCERE / 27

Introducere / 27

Subcultura hippy / 36

Subcultura punk / 42

Subcultura heavy metal / 45

Concluzii și perspective: Tineret și subculturi de tineret
din Occident dincolo de Occident / 46

POLITICI DE TINERET ÎN UNIUNEA SOVIETICĂ
ȘI ÎN REGIMURILE SOCIALISTE EST-EUROPENE / 51

Introducere / 51

Politici de tineret în Uniunea Sovietică / 55

Politici de tineret în statele socialiste est-europene / 66

Concluzii / 83

ORGANIZAȚIILE DE TINERET DIN ROMÂNIA SOCIALISTĂ / 85

Introducere / 85

Organizația Pionierilor / 88

Uniunea Tineretului Comunist / 92

Concluzii / 102

POLITICI ECONOMICE / 103

Introducere / 103

Tineretul și politicile de dezvoltare industrială / 111

Anii 1960 / 111

Anii 1970 / 112

Pendulând între anii 1970 și 1980 / 117

Tineretul și politicile de dezvoltare rurală / 120

Anii 1960 / 120

Anii 1970 / 121

Anii 1980 / 124

Anul 2000 ca bornă simbolică a aspirațiilor modernizatoare
ale socialismului românesc / 131

Concluzii / 136

POLITICI SOCIALE / 137

Introducere: Contururile unei sociologii a tineretului
în România socialistă / 137

Politici familiale și de gen / 144

Anii 1970-1980 / 144

Adolescența ca vârstă intermediară între copilărie și tinerețe / 153

Anii 1970-1980 / 153

Politici educaționale / 156

Anii 1960-1970 / 156

Anii 1980 / 163

Politici de reeducare și reintegrare socială / 165

Anii 1960 / 165

Anii 1970-1980 / 167

Politici referitoare la educație fizică și sport / 171

Anii 1960 / 171

Anii 1970 / 173

Anii 1980 / 174

Concluzii / 176

POLITICI CULTURALE / 177

Introducere / 177

Politici artistice / 179

Anii 1970 / 179

Anii 1980 / 180

Subculturi ale tineretului / 184

Anii 1960 / 184

Anii 1970 / 185

Anii 1980 / 192

Politici identitare / 197

Anii 1970-1980 / 197

Politici antireligioase / 202

Anii 1970 / 202

Anii 1980 / 206

Timp liber și divertisment / 210

Anii 1970 / 210

Anii 1980 / 212

Concluzii / 215

TINERETUL ÎN POLITICA INTERNAȚIONALĂ A RSR / 219

Introducere / 219

Tineretul și politica internațională a RSR

față de Uniunea Sovietică și statele socialiste est-europene / 221

Tineretul și politica internațională a RSR față de Occident / 223

Tineretul și politica RSR față de Lumea a Treia / 227

Concluzii / 231

CONCLUZII FINALE / 233

REFERINȚE / 245

general, teoriei critice, așa cum apare aceasta în filosofia, sociologia și arta din prezent sau din trecut. Sunt sincer onorat să mă număr, începând cu acest volum, printre autorii publicați de Editura Tact. Domnul Virgil Leon merită la rândul său recunoștință pentru corecturile atente și detaliate operate în manuscris. Le mulțumesc, desigur, și membrilor familiei mele, soției, Ramona, copiilor, Vlad și Lavinia, pentru răbdarea de care au dat dovadă pe parcursul scrierii acestei cărți. Nu pot decât să sper că această răbdare nu s-a epuizat, încă.

Timișoara, aprilie 2025

INTRODUCERE

Tineretul a constituit, pentru regimurile socialiste din perioada Războiului Rece, o categorie socială aparte. Deși, într-o primă fază, care a ținut până spre finalul anilor 1960, tineretul a fost abordat în general de pe poziții de clasă – în ciuda faptului că, statistic vorbind, nu era o clasă socială în sine, ci o succesiune de generații aparținând unor clase sociale diferite –, ulterior, mai ales după revoltele studentești din Occident care au atins apogeul în 1968, un nou mod de raportare la această categorie socială fluidă și ambiguă și-a făcut apariția, unul mai degrabă integrativ decât combativ. Vechile politici de clasă au fost relaxate și gradual abandonate în favoarea unui fel de contract social specific, în care drepturile începeau să predomine tacit în raport cu obligațiile, un fel de *modus vivendi* în care autoritățile se raportau într-o manieră mai permisivă la tineret, în timp ce acesta, din interiorul și din afara propriilor spații simbolice alternative, nu contesta fățiș, sau cel puțin nu la un nivel îngrijorător, ideologia dominantă. Acest proces a avut loc, în dozaje foarte diferite, desigur, și în Occident, și în lumea comunistă. Este important de precizat că, deși politicile de clasă au fost gradual abandonate și în ceea ce privește tineretul din statele socialiste est-europene, mergându-se din ce în ce mai mult pe ideea unui tineret omogen, în care vârsta, mai exact generația, a ajuns să surclaseze ca importanță clasa, apartenența de clasă a tinerilor a rămas în continuare o realitate, deși una tot mai ignorată (vezi Bazac 1978, 59-60). De menționat, în acest sens, renunțarea Partidului Comunist Român (PCR), în 1982, la conceptul de „dictatură a proletariatului” (vezi Oprea 2019, 144), după ce, cu câțiva ani înainte, se renunțase inclusiv la conceptul de clasă, în favoarea partidului, „centrul vital” al națiunii, în jurul căruia s-ar fi coagulat, concentric, diferite categorii sociale „prietene” (Copilaș 2015).

Dezvoltarea politicilor de tineret din România socialistă este, așa cum prezenta carte va încerca să argumenteze, similară cu dezvoltarea politicilor de tineret din cadrul celorlalte regimuri socialiste est-europene, respectiv din cadrul Uniunii Sovietice.

Deși foarte diferite, aceste state au asumat, cu diverse nuanțe, desigur, același model de dezvoltare după 1945, unui bazat pe acumulare dirijistă relativ autarhică, având ca scop reducerea decalajelor față de Occident și, mai ales, consolidarea unei poziții geopolitice sustenabile în cadrul Războiului Rece.

Acest volum pornește de la câteva obiective centrale. Primul este acela de a demonstra că politicile de tineret din societățile socialiste împărtășeau numeroase trăsături comune, atât între ele, cât și în raport cu societățile occidentale. Al doilea obiectiv are în vedere faptul că relațiile dintre autorități și tineret în România socialistă erau dificile și ocazional tensionate, dar, în linii mari, gestionabile în beneficiul ambelor părți. Al treilea obiectiv vizează cartografierea unor spații alternative ale tineretului, rezultate în urma unui proces de convergență culturală¹ ce a avut la bază politici economice și sociale considerabile, care au condus, dacă nu la acceptarea tacită de către tineret a regimului, cel puțin la o atitudine de tolerare mai mult sau mai puțin apatică din partea acestuia în raport cu elita politică. Politicile culturale represive au diminuat însă în bună măsură percepțiile tineretului referitoare la calitatea politicilor economice și sociale ale regimului, care nu au putut astfel să se pună în valoare reciproc. Altfel spus, deși au asigurat o bază largă pentru dezvoltarea profesională, inclusiv pentru cea culturală, în termeni de infrastructură, autoritățile nu au câștigat nici pe departe bunăvoința tineretului. Nici nu aveau cum, de altfel, deoarece tinerii considerau, pe bună dreptate, că tot ceea ce li se oferea nu era decât un substitut palid pentru ceea ce le era interzis, cel puțin oficial. De fapt, nomenclatura nici nu mai urmărea, de la un moment dat încolo, obținerea adeziunii ideologice a tineretului, mulțumindu-se cu acceptarea formală, ritualică, considerată suficient de nesubversivă și totodată de coercitivă, a principalelor norme socialiste.

Al patrulea obiectiv este axat pe argumentarea ideii că scăderea progresivă a angajamentului militant solicitat tineretului, în ciuda tonului decelabil în cadrul documentelor oficiale ale PCR, era, din cauze atât interne, cât și externe, inevitabilă. În perioada Gheorghiu-Dej, tineretul era mai ușor de cooptat în angrenajul discursului oficial din motive diverse: amintirea recentă a oportunităților de dezvoltare scăzute din perioada

1. Conceptul de convergență culturală este preluat și adaptat din studiile media, mai exact din lucrarea lui Henry Jenkins *Convergence Culture* (2006). Jenkins utilizează conceptul pentru a arăta existența unui clar proces de convergență în cadrul societăților occidentale, având la bază extinderea digitalizării și a utilizării internetului, între producătorii de cultură populară și publicul consumator. Societatea de consum – cu nivelurile sale ridicate de transparență înșelătoare, respectiv de intensificare a dorințelor imediate, la rândul lor „educate” în mod corespunzător în cadrul economiei politice a capitalismului-spectacol – contribuie la atenția din ce în ce mai mare a „creatorilor” de cultură față de „consumatorii” de cultură și permite totodată, la un nivel fără precedent, implicarea ultimilor în procesul, chiar și în tehnicile de producție ale primilor. Consider, așa cum voi argumenta în lucrare, că acest proces de convergență culturală poate fi extrapolat și în cadrul societăților socialiste – în cazul nostru, la România socialistă –, acestea fiind, în ultimă instanță, tot o formă de societăți moderne, impregnate progresiv de aceeași logică de tip consumerist existentă în cadrul societăților capitaliste occidentale.

interbelică, respectiv a Celui de-Al Doilea Război Mondial, și a neajunsurilor majore provocate de acesta; nivelul de alfabetizare scăzut, care atrăgea după sine posibilități de contestare politică la rândul lor scăzute; dezvoltarea extensivă, nu intensivă, așa cum s-a practicat cu precădere după 1965, bazată pe lucrări de infrastructură și pe proiecte industriale majore, care mobilizau zeci de mii de tineri și generau astfel entuziasm, optimism și o anumită solidaritate cu perspectiva de dezvoltare generală a regimului; și, foarte important, absența, cel puțin până la începutul anilor 1960, a influenței unei culturi specifice a tineretului provenite din Occident, o cultură atrăgătoare și cu un potențial disruptiv pe măsură. Mă refer, desigur, la cultura rock, cu toate subculturile derivate ulterior din aceasta: rock-and-roll, hippy, pop, punk, heavy metal. Bazată pe cultivarea divertismentului, a individualismului și a hedonismului, cultura rock era în mare măsură incompatibilă cu ideologia mobilizatoare, comunitară și relativ austeră a socialismului românesc, motiv pentru care s-a încercat controlarea și subordonarea acesteia, în cadrul unor limite mai puțin stricte decât se consideră de obicei. Succesul a fost, desigur, unul limitat.

Principalele întrebări de cercetare care jalonează prezenta cercetare sunt următoarele: care a fost contextul global, regional și local al politicilor de tineret din România socialistă? Care a fost infrastructura socioeconomică pe care s-au putut grea ulterior politicile de tineret în România socialistă? Cum și-au negociat tinerii propriile spații autonome în raport cu puterea și la ce tipuri de concesiuni au recurs autoritățile pentru a relaxa impresia unui control prea direct asupra acestora? Care sunt punctele de întretăiere, respectiv de disociere, dintre subculturile de tineret și cultura oficială? Au produs aceste intersecții anumite congruențe și convergențe ideologice, și dacă da, în ce măsură? De ce și cum anume a scăzut, cu timpul, capacitatea regimului de a mobiliza tineretul? În ciuda tonului militant al documentelor oficiale, a renunțat cumva național-comunismul românesc la stimularea militantismului tineretului, mulțumindu-se în schimb cu lipsa sa de reacții critice considerabile la adresa ordinii politice existente?

Revenind la cultura rock, care a ajuns, în acea perioadă, un sinonim pentru cultura tineretului, aceasta a avut la bază crearea și extinderea, după Al Doilea Război Mondial, a unei nișe de piață care se adresa exclusiv tineretului. În acea perioadă de refacere și de prosperitate economică, tinerii se angajau mai repede și pe poziții în general mai bune decât în deceniile anterioare, devenind astfel o resursă deloc neglijabilă în cadrul campaniilor de mediatizare a diferitelor produse de consum, care începeau să fie astfel adaptate gusturilor unui nou public-țintă. Departe de a fi una cu adevărat subversivă, rebeliunea rock a fost cooptată și integrată cu succes în societatea consumeristă a Occidentului postbelic. Pornind de aici, a migrat în scurt timp înspre Est, unde, deși îmbrățișată pe larg de tineretul est-european, nu s-a putut dezvolta decât informal și limitat, din cauza rezistenței politice pe

care a întâlnit-o. Așa cum vom constata, rezistența politică față de noua cultură a tineretului și-a făcut simțită din plin prezența și în Vest, nu numai în Est, fiind însă, din motive pe care urmează să le analizăm în continuare, mai ușor de gestionat și de depășit în Occident.

Politicile sociale și economice ale regimului Ceaușescu au generat apariția unui tineret tot mai puțin interpelabil prin intermediul discursului politic dominant, direcție care a fost preluată și continuată în paralel de atracția imposibil de stăpânit față de cultura occidentală a tineretului, cultura rock. Încercând să controleze, dar, totodată, să nu antagonizeze inutil tineretul, mai ales după evenimentele din Franța anulului 1968, regimul Ceaușescu a permis, tacit, existența acestei culturi alternative de tineret, deși oficial o descuraja. Acest tip de „coexistență pașnică”, în măsura în care anumite limite nu erau întrecute, a fost potențat și de orientarea din ce în ce mai tehnocratică a regimului socialist în perioada Ceaușescu. O societate tot mai educată și mai specializată este o societate care, pentru a se dezvolta, necesită în primul rând competențe și disciplină, nu un militantism de clasă vetust, care se poate dovedi chiar contraproductiv. Conform lui Dumitru Popescu, fost demnitar cu funcții importante în domeniul culturii înainte de 1989, procesul primirii de noi membri în PCR, mai ales după 1970, reflectă această progresivă tehnocratizare și dezideologizare a regimului, în ciuda militantismului retoric existent în documentele oficiale: „Primirea în partid ajunsese să capete un caracter formal, ocupând de fapt ultimul punct al ordinii de zi în ședințe cu caracter ordinar, punând la grea încercare răbdarea asistenței deja plictisite” (Popescu 1994, 183).

Dincolo de aceste aspecte, la modul general, ideologia comunistă se percepea pe sine drept una înnoitoare, optimistă, tinerească, în raport cu ideologiile anterioare ale burgheziei, liberale și/sau conservatoare. „Comunismul e tinerețea lumii”, se afirma în cadrul celui de-al optulea Congres al Uniunii Tineretului Comunist (UTC), tinerețe care progresează din sfera națională spre cea internațională (*Congresul al VIII-lea* 1966, 74; vezi și Ceaușescu 1984a, 178; Popescu 1994, 206). Iar cu ocazia celui de-al XIV-lea Congres al PCR, desfășurat în noiembrie 1989, Nicolae Ceaușescu face apel, din nou, la una dintre metaforele sale preferate, și anume dezvoltarea socialismului la nivel național și internațional întocmai ca un Făt-Frumos, viguros, tânăr, puternic și de neoprit, care crește „într-o lună cât alții într-un an” (Ceaușescu 1972, 596-610; Ceaușescu 1989a, 84-85). Înșiși liderii comuniști est-europeni – o elită gerontocratică incapabilă în general de a asigura tranziții politice lipsite de incidente – recurgeau, întocmai ca vedetele de televiziune, la numeroase tehnici cosmetice pentru a păstra aparența unei tinereți debordante, cu accente demiurgice (Popescu 1994, 329-330). Nici liderii occidentali nu au fost străini de astfel de procedee, reușind să transmită mai convingător decât omologii lor comuniști impresia de forță, vigoare și optimism tinerească, așa cum s-a întâmplat în cazul președintelui

John F. Kennedy (Braunstein 2002, 243-244; Brownell 2011, 14; Friedman 1971, 28-29; Winkler 1996, 149-159).

Diminuarea ideologiei de clasă în favoarea ideologiei tehnocratice, a militantismului în favoarea competenței, antrena în mod corelativ nu neapărat excluderea celor mai puțin competenți, cât marginalizarea oficială a acestora, dublată de o tolerare tacită. La urma urmelor, acest cult al competenței nu putea îngloba decât o mică parte a societății. Iar un regim politic în cadrul căruia absența șomajului era ridicată la loc de cinste este, invariabil, un regim nevoit să găsească o anumită poziție profesională pentru fiecare membru al societății. De aici și titlul cărții de față, parafrazat după un volum de eseuri publicat de Dumitru Popescu în 1968 și intitulat *Biletul la control!*. „Biletele” sunt o expresie metaforică pentru principiile și valorile pe care membrii societății socialiste trebuie să și le însușească în drum spre comunism și totodată să le perforeze în văzul întregii comunități; călătoria fără bilet, avertizează în mod sentențios Popescu, se pedepsește (Popescu 1968, 114). Dar oare cei fără bilet sunt realmente dați jos din „autovehiculul” „societății socialiste multilateral dezvoltate”, pentru a utiliza o expresie specifică epocii? Nici pe departe. Acest lucru s-a petrecut cu adevărat de abia după 1989, și numai în cazul „delincvenților” din cadrul categoriilor sociale precare. Până atunci, din ce în ce mai mulți tineri au început să călătorească înainte de 1989 fără „bilet”, fiind supuși unor sancțiuni mai degrabă formale, și în niciun caz expulzați din vehiculul istoriei, la cârma căruia se așezase fără drept de apel PCR.

De menționat că Popescu preia titlul cărții sale, fără să indice sursa, din manifestul publicat în 1967 în Statele Unite de o grupare radicală a unor activiști hipioți autointitulați „The Diggers”. Aceștia criticau capitalismul consumerist american în care fiecare lucru și, mai ales, fiecare om au un preț și justificau, ca mod alternativ de organizare socială, „călătoria fără bilet” (*trip without a ticket*), în care, așa cum dragostea este gratuită, la fel ar trebui să fie arta, serviciile și bunurile materiale. Evident, acest grup, considerat subversiv, era în atenția autorităților americane, iar spațiile noncapitaliste în favoarea cărora activa, socotite un fel de oaze în cadrul „deșertului” spiritual și material al societății capitaliste, au avut o existență restrânsă și efemeră (vezi Willis 2015, 59-67).

Paradoxal – sau nu –, socialismul românesc adopta, pe alte coordonate ideologice, desigur, o poziție conservatoare similară cu cea a autorităților americane împotriva viziunii redistributive de inspirație socialistă a hipioților americani. Munca, ordinea, disciplina – toate acestea erau mai importante pentru administrațiile Johnson și Nixon în Statele Unite și, totodată, pentru regimul Ceaușescu decât manifestările „anarhice” și subversive ale tineretului, așa cum, pentru orice regim politic în general, procesul este mai important decât idealul sau traseul în sine este mai important

o etapă a relației tineret – regim caracterizabilă, în linii mari, din cauza austerității crescânde, de un fel de prudență reciprocă difuză. Chiar și așa, tineretului i s-a alocat, retrospectiv, un rol disproporționat de mare în cadrul revoluției anticomuniste din 1989 (vezi Copilaș 2019, 217-231).

Metodologie

Pe lângă analiza comparativă, analiza ideologică, analiza documentelor și, ocazional, analiza critică de discurs, metode analitice pe care le-am utilizat și cu alte ocazii în ceea ce privește studiul diferitelor aspecte ale comunismului românesc (Copilaș 2015; Copilaș 2017; Copilaș 2019; Copilaș 2023), cartea aceasta are ca nucleu metodologic politicile publice critice, așa cum au fost problematizate acestea în cartea coordonată de Frank Fischer et al., *Handbook of Critical Policy Studies* (2015). Dincolo de aspectele tehnocratice aflate la baza politicilor publice din societățile moderne și dincolo de încercările de a prezenta aceste politici publice drept neutre din punct de vedere axiologic și justificabile strict în termeni științifici și raționali, se află, invariabil, susțin autorii lucrării, considerente normative și ideologice. Nicio viziune referitoare la dezvoltare nu poate face abstracție de conflictele existente în societate, de poziția socială, de clasă, care articulează respectiva viziune, respectiv de viziunea specifică, istoric contextualizată, a binelui comun.

În cazul nostru, viziunea ideologică a socialismului românesc este una explicită, spre deosebire de ideologiile dezvoltationiste ale societăților occidentale, mai degrabă implicite – dar aceasta nu o face să fie mai ușor de analizat, deoarece, dincolo de obiectivele sale manifeste, se află o plenitudine de nuanțe și de implicații trecute de obicei cu vederea în mod voluntar, cu scopul de a creiona o imagine oficială mult mai solidă și mai coerentă pentru societatea respectivă decât era aceasta de fapt. Tendința s-a păstrat și în analizele perioadei socialiste efectuate după 1989. Ceea ce s-a schimbat a fost polarizarea normativă a intervalului: s-a trecut astfel de la prezentări pozitive, marea majoritate schematică, stângace și neconvingătoare, la prezentări negative la fel de schematică și de simplificatoare, dublate de un criticism vehement și de obicei unilateral, care ratează la rândul său, dintr-o altă direcție ideologică, mizele și nuanțele hermeneutice pe care le presupune o cercetare profundă și detașată, pe cât posibil, de obiectul de studiu.

Un alt aspect care diferențiază politicile publice critice din societățile occidentale de politicile publice critice din societățile socialiste este dat de faptul că rolul central al politicilor publice și al statului care orchestrează, alături de alți parteneri, inclusiv privați, implementarea acestora este acela de a combate inegalitățile sociale

și economice ale unei dezvoltări în care modelul de piață și criteriul profitabilității ajung să predomine (Fischer et al., 2015). Or în societățile socialiste modelul de piață este repudiat în termeni expliți, chiar dacă, fie sub forma așa-numitei piețe negre, acesta continuă să existe, neputând fi niciodată eliminat definitiv, sau este încastrat într-o anumită măsură în economia politică socialistă, în speranța că va contribui la revitalizarea acesteia prin intermediul stimulării limitate a competiției fără a permite, concomitent, apariția șomajului, corolar inevitabil al economiei de piață (vezi, de exemplu, cazul perestroikăi: *Restructurarea: Cartea a III-a* 1989, 11-12, 17-18, 25-26, 58-59, 66, 75-76).

Prezenta cercetare se bazează în primul rând, pe lângă literatura secundară, pe o expertiză generoasă produsă de sociologi, psihologi, pedagogi, economiști, statisticieni, juriști și istorici afiliați CCPT. Institutul, înființat oficial prin Hotărârea de guvern nr. 2567/1968, era subordonat Ministerului Tineretului (Schifirneț 1999). Rezultatele produse de CCPT, perfect valide științific și recunoscute ca atare la importante congrese de sociologie, așa cum voi arăta în secțiunea de concluzii a volumului, aveau rolul de a informa decidenții politici în privința diferitelor aspecte și tendințe existente la nivelul tineretului din România socialistă, despre modalitățile prin care tinerii înșiși receptau amplele politici de urbanizare și de industrializare care au stat la baza socialismului târziu românesc și despre cum erau aceștia, la rândul lor, transformați și semnificați de această intensă dinamică dezvoltationistă.

Aceste rapoarte de cercetare ale CCPT trebuie înțelese însă în contextul celei de a doua jumătăți a perioadei socialiste. Limitele lor, atâtea câte sunt, nu derivă, așa cum ne-am aștepta la o primă impresie, nici din accesul insuficient la bibliografia de specialitate internațională, nici din accesul precar la eșantioane reprezentative de tineri. La nivel teoretic și empiric deopotrivă, cercetările CCPT sunt, în marea lor majoritate, pertinente, instructive și surprinzător de bine conectate la problematicile internaționale și chiar globale ale tineretului. Câteva dintre ele – am consultat sute de astfel de rapoarte de cercetare și comunicări prezentate la conferințe științifice – sunt afectate de o anumită autocenzură, respectiv de câteva tușe propagandistice, oricum nu foarte groase. În contextul respectiv însă, genul acesta de neajunsuri pot fi considerate minimale. În plus, datele obținute în cadrul cercetărilor CCPT nu trebuie interpretate în mod pozitivist, deși multe dintre cercetări sunt mai degrabă cantitative decât calitative: cercetătorii respectivi erau chiar atenți în acest sens, pentru a nu aluneca pe panta „tehnocratismului” lipsit de sau sărac în „umanism socialist”, așa cum urmează să constatăm în capitolele care urmează.